

omni populo, (2) sed nobis, qui manducavimus, & bibimus cum eo, postquam resurrexit a mortuis: & per hoc testificatus est Petrus resurrectionem. Ergo & hoc argumentum debuit exhibere suae resurrectionis.

Præterea, Veritas incarnationis probatur per id quod est infimum in partibus hominis, scilicet per carnem: unde dictum est Joan. 1. 14. *Verbum caro factum est.* Ergo etiam veritas humanæ naturæ debuit probari in Christo per id quod est infimum in operibus animæ. Hæ autem sunt operationes vegetabilis animæ; quarum prima in animalibus est comestio. Ergo per hoc veritatem resurrectionis probare debuit.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod ad veritatem resurrectionis exigitur quod idem numero resurgat. Individuatio autem, secundum quam est aliquid unum numero, ex diversis accidentibus manifestatur, quorum collectio in alio non invenitur: & quia visus, ut dicit Philosophus in principio Metaph. text. 1. plures nobis rerum differentias ostendit, ideo quod sit idem numero, nunquam melius quam per visum manifestatur: & ideo visibilis apparitio fuit unum de argumentis resurrectionis.

Ad primum ergo dicendum, quod apparitio visibilis non inducebatur ad probandum veritatem carnis (quia hoc per alia argumenta probabatur) sed ad probandum identitatem suppositi, supposita veritate corporis.

Ad secundum dicendum, quod secundum opinionem Præpositivi, quæ probabilior videtur, corpus glorificatum, est omnino in potestate animæ quantum ad omnes actiones ejus; visibile autem videtur secundum quod agit in visum: & ideo dicebat, quod in potestate corporis gloriosi est quod videatur, vel non videatur; & iterum quando videtur, quod videatur sub forma gloriæ, vel non. Cum enim sit in eo forma naturalis corporis, & forma gloriæ; potest secundum unam tantum immutare visum, vel secundum utramque; & immutare visum secundum formam gloriæ secundum proportionem visus, ut non corrumpatur, sed delectetur, sicut ex visibili proportionato. Alii vero dicunt, quod non potest videri nisi per miraculum. Sed primum est probabilius.

Ad tertium dicendum, quod discipulis Christus formam naturalem sui corporis ostendit, quæ est quodammodo corpus coloratum, & non formam claritatis gloriæ. Quod autem ipsi eum non cognoverunt, fuit ex interiori eorum dispositione, quia eum resurrexisse non credebant: unde non ponebant se ad perquirendum indicia propria, quibus posse ipsum cognoscere: sicut etiam accideret, si videremus aliquem quem mortuum crederemus, quamvis notus fuisset nobis; & maxime si videremus illum in alio habitu. Unde quam cito eis ostendit signum fractionis panis speciale sibi, cognoverunt eum propter specialem modum frangendi: quia, ut dicitur, (3) sua fractio erat similis incisioni cultelli. Et hæc infidelitate, vel dubitatione tenebantur oculi eorum ne eum cognoscerent: & ista detentio dicitur (4) aofasia, de qua dicitur in Glossa, Gen. xlix. non quod esset aliquid impedimentum ex parte visus corpo-

(2) Vulgata: sed testibus præordinatis à Deo, nobis &c. (3) Nicolai illa. (4) Al. acrisia. (5) Al. quod. (6) Al. hic & infra solum.

ralis in discipulis, sicut potuit esse in Sodomitis. Vel potest dici, quod quamvis visui repræsentaretur propria species, in qua soliti erant eum videre; tamen virtute divina impediabantur vires interiores, ne sequerentur iudicium de persona illa quæ esset: & sic ea quæ exterius agebantur, conformabantur his quæ interius contingebant in ipsis, ut præsentem haberent, & non cognoscerent: quia amabant, sed dubitabant, ut dicit Gregorius hom. xxi. in Evang.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod propter vehementiam imaginationis contingit aliquando quod illud quod imaginatio apprehendit, videtur esse præsens in visu, non solum in dormiendo, sed etiam in vigilando. Similiter etiam contingit quod ex oppositione aliquorum corporum videtur aliqua effigies, ac si esset hominum, vel aliorum animalium. Iterum etiam apparitiones visibiles demonum, & etiam Angelorum consueverunt fieri per corpora aërea inspissata: unde statim cum volunt, dissolvuntur. Et ideo Dominus ad ostendendum veritatem resurrectionis, palpationem visui adjunxit, ut excluderetur visio per immutationem visus ab imaginatione, & visio umbrarum, & visio spirituum apparentium.

Ad primum dicendum, quod omne corpus tangibile est per naturam corruptibile: unde secundum Philosophos cælum est visibile, sed non tangibile. Sed quod est per naturam corruptibile, potest esse per gloriam incorruptibile. Unde quamvis corruptibile, & incorruptibile sint contraria simpliciter (propter quod dicit Gregorius, hom. xxv. in Evang. quod ostendit in se duo contraria) tamen corruptibile per naturam, & incorruptibile per gratiam non sunt contraria. Unde sicut corpus gloriosum habet in potestate sua quod possit videri, & non videri; ita habet in potestate quod possit palpari, & non palpari; & utrumque sine miraculo: sed palpatur per naturam corporis; non palpabile autem est, in quantum corpus est instrumentum animæ gloriöse.

Ad secundum dicendum, quod palpatio non pertinet ad sensum tactus, in quantum est discretivus calidi, & frigidi, & hujusmodi contrariorum; sed in quantum est discretivus corporum solidorum, quæ habent potentiam naturalem resistendi dividendi: & hæc quidem soliditas est in corporibus gloriosis, etsi non sint qualitates illæ contrariæ. Vel dicendum, quod qualitates illæ sunt in corpore glorioso, & erunt in elementis quantum ad substantiam, sed non quantum ad actionem, (5) qua unum agit in alterum continebuntur enim per formam gloriæ ne agant, sicut continentur per formam naturalem ne dissolvantur conjunctum.

Ad tertium dicendum, quod quamvis glorioso corpori nullum corpus non gloriosum possit resistere; tamen corpus gloriosum potest resistere cuiuslibet alteri corpori: & secundum hoc potest palpari quando vult.

Ad quartum dicendum, quod quamvis spiritus possit corpus (6) solidum accipere; non tamen potest assumere corpus solidum, in quo appareant omnes operationes vitæ; sicut perfecte in Christi corpore apparebant: quia opus artis non potest esse simile operationi naturæ. Unde quamvis statim non

(5) Nicolai illa. (6) Al. acrisia. (7) Al. quod.

perciperetur deceptio, si Christus corpus solidum assumpsisset, tamen ex longa mora, qualem contraxit Christus cum discipulis, non potuisset lateres: quia illa quæ fiunt per artem dæmonis præter viam naturæ, non sunt diuturna.

Ad quintum dicendum, quod per tactum cognoscimus calidum, & frigidum, durum, & molle, & hujusmodi qualitates, ex quibus naturaliter constituitur corpus: & ideo quamvis tactus sit minus spiritualis inter alios sensus, tamen per eum veritas naturæ resurgens certius probari potuit.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod cicatrices signa erant mortis Christi: unde secundum hoc accidens ostendebatur quod ille idem qui mortuus fuerat, resurrexit.

Ad primum ergo dicendum, quod secundum Augustinum XXII. de Civ. Dei cap. xix. & xx. hujusmodi cicatrices vulnerum remanent in victoribus, & in Christo remansere ad decorem, quasi insignia victoriæ suæ; & non quod aliqua corruptio, vel defectus ex istis cicatricibus in eis sit. Unde etsi aliquibus Sanctis sunt amputata aliqua membra, non oportet quod sine illis resurgant, sed quod in loco incisionis aliquid vestigium ad decorem gloriæ remaneat.

Ad secundum dicendum, quod cicatrices israhæ, ut probabilius videtur, semper in corpore Christi remanebunt ad decorem. Quod autem dicuntur dispensative assumptæ, hoc est, non quia ad tempus assumptæ sunt, sed quia non est de necessitate materialis quod in Christo remaneant, sicut in nobis accidit, sed propter aliquem finem: in omnibus quidem victoribus propter decorem, in Christo autem propter hoc, & propter alia quatuor. Primo ut veritatem resurrectionis astrueret: secundo ut eas Patris ejus aspectui præstaret, pro nobis implorans: tertio ut nobis suæ misericordiæ, & charitatis monstraret indicia: quarto ut in iudicio per eas impiis ostenderet quam juste damnentur.

Ad tertium dicendum, quod Thomas ad solum aspectum vulnerum credidit: unde dictum est ei, Joan. xx. 29. *Quia vidisti me, credidisti.* Sed tamen tetigit eum, ut à nobis omnem dubitationem excluderet: quia testis erat futuræ resurrectionis: unde Leo Papa (c) dicit: *Suffragatus ad fidem propriam, quod viderat, sed nobis (7) operatus est, ut tangeret quod viachab.* Gloriosa autem Magdalena non elingebatur ut testis resurrectionis in populis: quia non

debet mulierem docere in Ecclesia: I. Corinth. xiv. & ideo non est permessa tangere.

SOLUTIO IV.

Ad quartam questionem dicendum, quod per comestionem ostendit veram remansisse naturam humanam ex illis vitæ operibus quæ infima sunt, ut prius dictum est.

Ad primum igitur dicendum, quod magis difficile erat ad credendum (8) veritas resurrectionis quam gloria resurgens, resurrectione supposita: & ideo maxime facta sunt argumenta ad probandum veritatem naturæ humanæ, quæ manet in statu gloriæ quantum ad omnes potentias, & membra, ut sit natura integra; quamvis non remaneant omnes usus potentiarum, & membrorum, quia non inest necessitas. Et ideo ista comestio non fuit necessitatis, sicut est in animali vita, sed magis fuit potestatis, idest naturalis potentiæ ostensiva.

Ad secundum dicendum, quod fuit ibi comestio quantum ad divisionem cibi, & quantum ad trajectionem in ventrem, non autem quantum ad conversionem in humores. Cibus autem ille, ut dicit Augustinus (d) (Lib. III. de mirabilibus sacra Scripturæ cap. xiv.) in spirituales naturam conversus est, idest in vaporem resolutus, sicut aqua per radium solis.

Ad tertium dicendum, quod in Angelis non est comestio ad ostendendum potentiam naturalem nutritivam, quia eam non habent, sicut Christus eam habuit: & ideo non est simile. Et quamvis unum istorum argumentorum ex se non sufficeret, tamen omnia simul certitudinem faciebant: & ideo etiam argumenta multiplicata sunt.

EXPOSITIO TEXTUS. (9)

Nemo tollit eam à me. Contra. Ergo Christus non fuit per violentiam crucifigentium occisus. Dicitur, quod illi quantum in eis erat, violentiam intulerunt; quamvis Christo violentia inferri non potuit ex parte personæ, sed solum ex parte corporis ob humani. Item. Homo in illo mutatus est, ut melior fieret quam erat. Contra. Nature manserunt utrumque in unitate. Dicendum, quod humana natura in Christo per hoc quod est assumpta in unitatem divinæ personæ, non est mutata à sua naturali conditione; sed accipit ampliorem perfectionem, secundum quam facta est melior.

DISTINCTIO XXII.

Si Christus in morte fuit homo.

Hic queritur, utrum in illo triduo mortis Christus fuerit homo. Quod non videtur quibusdam, quia mortuus erat, & homo mortuus non est homo. Addunt etiam: Si tunc erat homo, vel mortalis, vel immortalis. Sed mortalis non, quia mortuus; nec immortalis, quia tantum post resurrectionem. Ergo non erat homo. Quibus respondemus, quia licet homo mortuus fuerit, erat tamen in morte Deus homo; nec mortalis quidem, nec immortalis; & tamen vere erat homo. Illæ enim, & hujusmodi argutiæ in creaturis

(7) Nicolai opus ut tangeret: forte opus erat. (8) Al. veritatem resurrectionis quam gloriam, &c. (9) In editione Nicolai omittitur hæc expositio textus. Ex Edit. P. NICOLAI. (c) Immo: potius Augustinus, ut superius indicatur ex serm. lvi. appendicis. (d) Colligitur ex epist. xlix. quest. 1.

ris locum habent; sed fidei sacramentum à philosophicis argumentis est liberum. Unde Ambrosius Lib. I. de Fide cath. cap. v. „Aufer argumenta, ubi fides quaeritur. In ipsis gymnasiis suis jam dialectica taceat.“ piscatoribus creditur, non dialecticis. „Dicimus ergo in morte Christi Deum vere fuisse hominem, & tamen mortuum; & hominem quidem nec mortalem, nec immortalem, quia unitus erat animæ, (1) & carni se junctis. Alia enim ratione dicitur Deus homo, vel homo Deus, quam Marijnus, vel Joannes. Homo enim dicitur Deus, & è converso propter susceptionem hominis, idest animæ, & carnis. Unde Augustinus de Trin. Lib. I. cap. xi. „Talis erat illa susceptio, quæ Deum hominem faceret, & hominem Deum.“ Cum ergo illa susceptio per mortem non defecerit; sed Deus homini, & homo Deo, sicut ante, unitus erat vere; & tunc Deus erat homo, & è converso, quia unitus animæ, & carni, & homo mortuus erat, quia anima à carne divisa erat. Propter separationem animæ à carne homo mortuus, sed propter utriusque secum unionem, homo. Non autem sic erat homo ut ex anima, & carne simul junctis subsisteret. Ex qua ratione dicitur aliquis alius homo, & ipse forte ante mortem hoc etiam modo erat homo, & post resurrectionem fuit; in morte vero homo erat tantum propter animæ, & carnis secum unionem, & mortuus propter inter illa duo divisionem.

Si Christus in morte erat homo alicubi, & si ubicumque est, homo sit.

HIC quaeritur, si Christus in morte alicubi erat homo, & si ubicumque est, homo sit. Ad quod dicimus, quia non ubicumque erat, homo erat; nec modo ubicumque est, homo est. Quia ubi dicitur secundum Deitatem; nec ubique homo, quia non ubique homini unitus; sed ubicumque est secundum hominem, ibi homo est. Tempore autem mortis & ubique erat secundum Deum, & in sepulcro secundum hominem, (2) & in inferno secundum hominem; sed in inferno secundum animam tantum, & in sepulcro secundum carnem. In sepulcro ergo erat homo, quia humanitati erat unitus, etiam non toti, quia carni tantum; & in inferno erat, quia humanitati junctus; sed non toti, quia animæ tantum. Sed si in inferno animæ tantum; & in sepulcro carni tantum unitus erat; ergo nec in inferno unitus erat animæ, & carni, nec in sepulcro. Quomodo ergo hic, vel ibi homo esse dicitur? Quæ est ratio dicti? Quia una eademque unionem unitus erat animæ in inferno, & carni in sepulcro; & sic erat illis duobus tunc separatis unitus, sicut ante separationem, idest ante mortem. Ad hoc autem opponitur: Si Christus animam tantum, vel carnem tantum assumpsisset, non fuisset verus homo. Sed propter utriusque assumptionem verus homo fuit. Sic ergo ubi carnem, & animam sibi unitam non habebat, verus homo ibi non existeret. Sed tempore mortis nusquam illa duo unita habebat: quia nec in sepulcro, nec in inferno, nec alibi. Nusquam erat ergo homo. Ad quod dicimus, quia Christus utique verus homo non fuisset, si carnem, & animam non assumpsisset. Sed tamen ex quo assumpsit, neutrum deposuit; sed cum utroque eadem unionem indesinenter tenuit quam assumendo contraxit. Ideo non incongrue ubicumque animæ, vel carni, vel utriusque unitus est, ibi homo esse dicitur, quia ibi humanatus est. Ergo & in sepulcro erat homo, & in inferno erat homo: quia in utroque humanatus erat Christus, & unam eandemque cum anima, & carne, licet separatis, habebat unionem; & uno eodemque tempore in sepulcro jacuit Christus, & ad infernum descendit. Sed in sepulcro jacuit secundum solam carnem, & in infernum descendit secundum solam animam. Unde Augustinus, super Joan. tract. lxxviii. „Quis non est derelictus in inferno? Christus; sed in anima sola.“ Quis jacuit in sepulcro? Christus; sed in carne sola: quia in his singulis Christus est: Christum in his omnibus & singulis confitemur. Ex his evidenter ostenditur quod carni jacenti in sepulcro unitus erat Christus, sicut animæ in inferno. Alioquin si carni mortuæ non esset unitus, non in ea diceretur jacuisse in sepulcro. Anima igitur ad infernum descendit, caro in sepulcro jacuit, sapientia cum utroque permansit: quæ in inferno positus, ut ait Ambrosius (Lib. de Sacram. incar. dominicæ cap. v.), „lumen vitæ fundebat æternæ. Radiabit illic lux vera sapientiæ; illuminabat infernum, sed (3) in inferno non claudebatur.“ Quis enim locus est sapientiæ, de qua scriptum est, Job xxxviii. Nescit homo vias ejus, nec inventa est inter homines: de qua abyssus dicit: Non est in me; mare dicit, non est mecum. Ergo nec in tempore, nec in loco sapientia est, cui nec mors tribuenda est. (4) In ligno enim caro, non illa operatrix omnium substantia divina pendebat. (5) Confitemur tamen Christum pependisse in ligno, & jacuisse in sepulcro, sed in carne sola; & fuisse in inferno, sed in anima sola.

Quod Christus ubique totus est, sed non totum, ut totus est homo, vel Deus, sed non totum.

ET utique totus eodem tempore erat in inferno, totus in cælo, totus ubique. Persona enim illa æterna non major erat, ubi carnem, & animam simul unitam sibi habebat, quam ubi alterum tantum; nec major erat ubi utrumque simul, vel alterum tantum unitum habebat, quam ubi erat neutrum habens unitum. Totus ergo Christus perfectus ubique erat. Unde Augustinus (de unit. Trin. ad Optatum cap. xiv. & xvi.) „Non dimisit Patrem Christus cum venit in Virginem. Ubique totus, ubique perfectus. Uno igitur & eodem tempore totus erat in inferno, totus in cælo: erat apud inferos resurrectio mortuorum, erat super cælos vita viventium: vere mortuus, vere vivus: in quo & mortem susceptio mortalitatis excipit, & vitam Divinitas, (6) non perdidit. Mortem igitur Dei Filius & in anima non pertulit, & in majestate non sensit, sed tamen participatione infirmitatis, Rex gloriæ crucifixus est.“ Ex his apparet quod Christus eodem tempore totus erat in sepulcro, totus in inferno, totus ubique, sicut & modo totus est, (1) Al. & carne se junctus. (2) Sic reponimus ex Magistri textu separatim caso. Al. & in inferno secundum animam, in sepulcro secundum carnem. (3) Al. deest in. (4) Nicolai, & inferius cap. vi. (5) Ad dit Nicolai: Sive aliter: „Sunt qui in tantum impietatis prodierint ut putent quia in ligno non caro, sed illa operatrix omnium divina substantia in carnis specie coagulata pendebat. Quis autem non horrescat? (6) Nicolai addit servata.

ubicumque est, sed non totum. Nec in sepulcro, nec in inferno totum erat, etsi totus, sicut Christus totus est Deus, totus homo, sed non totum: quia non solum est Deus, vel homo, sed Deus & homo est. Totum enim ad naturam refertur, totus autem ad hypostasim; sicut aliud, & aliquid ad naturam, alius vero; & aliquis ad personam referuntur. Unde Joannes Damascenus, de Fide orth. Lib. III. cap. vii. circa finem. „Totus Christus Deus perfectus est, non autem totum Deus est. Non enim solum Deus est, sed & homo; & totus homo perfectus, non autem totum homo: non solum enim homo, sed & Deus. Totum enim naturæ representativum est, totus autem hypostaseos; sicut aliud quidem est naturæ, alius autem hypostaseos; sic & hujusmodi.“

Si ea quæ dicuntur de Deo, vel de Filio Dei, possint dici de illo homine, vel de filio hominis.

SOlet etiam quaeri, si congruenter dici possit filius hominis, vel ille homo descendisse de cælo, vel ubique esse, sicut dicitur Filius Dei, vel Deus de cælo venisse, & ubique esse. Ad quod dicimus, si ad unitatem personæ referatur dicti intelligentia, sane dici potest; si vero ad distinctionem naturarum, nullatenus concedendum est. Unde Augustinus, Lib. III. contra Maximinum cap. xx. „Una est persona Christus, Deus, & homo. Ideo dicitur, Joan. 111. 13. Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo &c. Si ergo attendas distinctionem substantiarum, Filius Dei descendit, & filius hominis crucifixus est; si vero unitatem personæ & filius hominis descendit, & Filius Dei crucifixus est. Propter hanc unitatem personæ non solum Filium hominis descendisse de cælo, sed etiam dixit esse in cælo, cum loqueretur in terra. Propter hanc eandem dicitur Deus gloriæ crucifixus, (7) qui tamen ex forma servi tantum crucifixus est, non secundum hoc quod Deus gloriæ est, vel secundum hoc quod glorificat suos: & tamen dicitur Deus gloriæ crucifixus: recte quidem non ex virtute Divinitatis, sed ex infirmitate carnis. Quid ergo, propter quid, & secundum quid dicatur, prudens, & diligens, & pius lector intelligat. Hæc de corrigia calceamenti dominici sufficiant, ne ossa Regis Idumææ consumantur usque in cinerem.

DIVISIO TEXTUS.

ARTICULUS I.

Utrum Christus in triduo quo jacuit in sepulchro, potuerit dici homo.

1. **A**D primum sic proceditur. Videtur quod Christus in illo triduo fuerit homo. Rationale enim est differentia completiva hominis. Sed Christus poterat dici rationalis in illo triduo propter animam rationalem sibi unitam. Ergo poterat dici homo.

2. Præterea. Omnis persona subsistens in natura humana potest dici homo. Sed persona Filii Dei subsistebat in natura humana, quia habebat omnes partes humanæ naturæ sibi unitas. Ergo poterat dici homo.

3. Præterea. Ad hoc quod aliquis dicatur homo, oportet quod anima, & corpus sint sibi unita. Sed in illo triduo anima, & corpus erant unita in unam hypostasim Filii Dei. Ergo poterat dici homo.

4. Præterea. Omnis sacerdos est homo. Christus in illo triduo fuit sacerdos: quia dictum est ei Psalm. cix. 4. Tu es Sacerdos in æternum. Ergo Christus in illo triduo erat homo.

5. Præterea. Cum omnia esse desiderent, ut Philosophus dicit in II. de generatione text. lxx. nullus desiderat non esse, sed semper verius esse. Sed sancti desiderant mori, ut patet Philipp. i. 23. (8) Cupio dissolvi, & esse cum Christo. Ergo per mortem non desinunt esse id quod fuerant, sed verius esse incipiunt; & ita post mortem possunt dici homines.

6. Præterea. Petrus est nomen cujusdam singularis in natura humana. Sed post mortem Petri invocamus eum dicentes: Sancte Petre, ora pro nobis. Ergo post mortem potest dici homo; & sic videtur quod eadem ratione Christus.

7. Præterea. Philosophus dicit in IX. Ethic. cap. ix. quod homo est intellectus suus. Sed intellectus hominis manet post mortem. Ergo potest post mortem dici homo.

Sed contra. Pars non prædicatur de toto, nec è contra. Sed post mortem Christi manserunt tantum partes humanæ naturæ. Ergo ratione illarum partium

Postquam determinavit Magister de his quæ pertinent ad mortem Christi, scilicet secundum quam rationem dicatur mortuus, hic determinat ea quæ consequuntur ad mortem Christi. Dividitur autem in duas partes. In prima determinat de morte Christi per comparisonem ad ejus humanitatem absolute; secundo per comparisonem ad locum, ibi: *Hic quaeritur si Christus in morte alicubi erat homo.* Circa primum tria facit. Primo movet quæstionem, utrum Christus in triduo fuerit homo; secundo ponit aliorum opinionem, ibi: *Quod non videtur quibusdam;* tertio ponit opinionem suam, ibi: *Quibus respondemus.*

Hic quaeritur, si Christus in morte alicubi erat homo. Hic inquit de morte per comparisonem ad locum in quo erat, & duo facit. Primo ostendit quod erat secundum humanitatem in sepulchro, & in inferno, & secundum Divinitatem ubique. Secundo inquit, utrum de illo homine possit prædicari esse ubique, ibi: *Solet etiam quaeri, si congruenter dici possit Filius hominis... ubicumque esse.* Circa primum duo facit. Primo ostendit quod Christus erat in diversis locis secundum diversa. Secundo inquit, utrum fuerit in illis locis totus, ibi: *Et utique totus eodem tempore erat in inferno, in cælo totus, ubique totus.*

QUÆSTIO II.

HIC est triplex quæstio. Prima de morte Christi per comparisonem ad ejus humanitatem. Secunda de descensu ad inferos. Tertia de ascensione ejus in cælum.

Circa primum quaeruntur duo.

Primo. Utrum Christus in illo triduo mortis fuerit homo.

Secundo. Utrum fuerit ubique homo tunc, vel etiam ante, vel nunc.

(7) Nicolai, Lib. I. de Trin. cap. xlii. (8) Vulgata: Desiderium habens.

tium Christus non poterat dici homo.

Præterea. Homo est nomen speciei. Sed species, & genera sumuntur à forma totius; forma autem totius resultat ex compositione partium. Cum ergo anima, & corpus non fuerint in illo triduo ad invicem composita, Christus non poterat dici homo.

Præterea. Vivum est superius ad hominem, ut dicitur in Lib. de causis, prop. 1. mortuum autem opponitur vivo. Sed Christus erat mortuus. Ergo non erat homo.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod opinio fuit Magistri, & etiam Hugonis de Sancto Victore, lib. II. de sacramentis part. II. cap. II. quod Christus in illo triduo fuit homo; sed ad hoc movebantur diversis viis. Hugo enim dicebat, quod tota personalitas hominis est in anima, & in ipsa erat homo proprie loquendo: & ideo anima post mortem potest dici homo non solum in Christo, sed etiam in aliis hominibus. Hæc autem positio non potest esse vera: quia postquam aliquid est completum in specie sua, & personalitate, non potest ei advenire aliquid, ut componat cum eo naturam aliquam; sed vel adjungitur ei in persona, & non in natura, quod est singulare in Christo; vel adjungitur ei accidentaliter. Unde ex hac positione sequitur quod vel ex anima, & corpore non efficiatur una natura; & sic anima non erit forma corporis, nec vivificabit corpus formaliter: vel iterum quod anima adjungatur corpori accidentaliter, ut nauta navi, vel homo vestimento, sicut dicebant antiqui Philosophi; quorum Plato, ut Gregorius Nyssenus narrat, (a) Lib. I. Philos. cap. 1. dicebat, quod homo non est aliquid compositum ex anima, & corpore; sed est anima utens corpore. Et quia hæc inconvenientia sunt; ideo Magister non voluit quod alii post mortem essent homines, sed solum hoc voluit de Christo: quia etiam post mortem anima, & corpus aliquo modo manent unita in Christo, in quantum utrumque manet unitum Verbo. Sed hæc etiam positio non potest stare, si proprie accipiat hoc nomen homo, propter duas rationes. Primo quia ad hoc quod sit homo, oportet quod sint anima, & corpus conjuncta ad constituendum naturam unam; quod fit per hoc quod informatur anima, quod in illo triduo non fuit. Secundo quia recedente anima, illa caro non dicebatur nisi æquivoce caro: unde nec illud corpus erat humanum corpus, nisi æquivoce. Et ideo omnes moderni tenent, quod Christus in triduo non fuerit homo. Sciendum tamen, quod Magister non voluit quod Christus in triduo illo diceretur homo, nisi æquivoce: unde dicit, quod non secundum eandem rationem dicebatur homo post mortem, sicut ante, vel sicut alii homines: & secundum hoc ex opinione Magistri non sequitur aliquid inconvenientis secundum rem: quia secundum Philosophum IV. Metaph. text. XI. non est inconveniens ut quod nos dicimus hominem, alii dicant non hominem quantum ad convenientiam nominis; sed solum est improprietas in modo loquendi: quia non est in usu hujus nominis homo, quod significat corpus, & animam divisam.

Ad primum ergo dicendum, quod rationale, secundum quod est differentia, est ipsius compositi,

(2) Al. deest homo.

Ex EDIT. P. NICOL. (a) Vel Nemesius Emissenus, qui tunc nomine Gregorii Nysseni citabatur, Lib. I. Philosophiæ cap. 1. seu Lib. de natura hominis cap. 11. quod inscribitur de anima Tom. XII. Biblioth. Patrum.

ut dicit Avicenna, quamvis sumatur ab anima: & ideo post mortem sicut non erat homo, ita non erat rationale, secundum quod rationale nominat differentiam hominis, sed solum secundum quod nominat potentiam animæ.

Ad secundum dicendum, quod non subsistebat in natura humana, quia non erant omnes partes humanæ naturæ: non enim erat caro, & os, nisi æquivoce, ut dictum est: & iterum non erat unio animæ ad corpus.

Ad tertium dicendum, quod ad hoc quod sit homo, non solum oportet quod anima, & corpus uniantur in persona, sed etiam ad constitutionem unius naturæ.

Ad quartum dicendum, quod Christus dicitur sacerdos in æternum, quia ejus sacerdotio aliud sacerdotium non succedit. Vel aliter dicendum, quod Christus, ut dicitur Hebr. IX. erat assistens Pontifex futurorum bonorum spiritualium: & ideo illud sacerdotium est etiam animæ Christi separata à corpore.

Ad quintum dicendum, quod Paulus desiderabat verius esse quantum ad animam, quod erat nobilius quam esse in mortali corpore.

Ad sextum dicendum, quod illæ locutiones sunt synecdochicæ, quia ponitur totum pro parte.

Ad septimum dicendum, quod Philosophus loquitur figurative, & non proprie: unde ipse dicit, quod ita (2) homo dicitur intellectus sicut civitas Rex, quia totum quod est in civitate, dependet ex voluntate Regis.

ARTICULUS II.

Utrum Christus ubique fuerit homo.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod Christus ubique fuerit homo. Secundum Damascenum enim, naturæ communicant sibi sua idiomata. Sed Christus ubique est Deus. Ergo ubique est homo.

2. Præterea. Quæcumque sunt unum supposito, ubicumque est unum, est aliud. Sed homo, & Filius Dei sunt idem supposito. Ergo cum Filius Dei sit ubique, ubique etiam erit homo.

3. Præterea. Sicut Petrus vere est homo, ita & Christus. Sed ubicumque est Petrus, ibi est homo. Ergo ubicumque est Christus, ibi est homo. Sed Christus est ubique. Ergo ubique est homo.

4. Præterea. Omne quod est, aut est homo, aut non homo. Si ergo Christus non est ubique homo, erit alicubi non homo: quod est falsum.

5. Præterea. Esse ubique, non magis est remotum à creaturis quam æternitas. Sed dicimus, quod iste homo fuit ab æterno. Ergo similiter dicere possumus, quod est ubique homo.

6. Præterea. Totalitas rei dicitur respectu illorum ex quibus res componitur. Sed totus Christus dicitur esse ubique, ut dicitur in littera, & ut Damascenus dicit. Cum igitur totus ad personam pertineat, & persona sit composita ex Divinitate, & humanitate, videtur quod humanitas Christi sit ubique, & sic ubique est homo.

Sed contra. Humanitas Christi non consistit nisi in anima, & carne. Sed neque corpus Christi, neque

que anima sunt ubique. Ergo ipse secundum humanitatem non est ubique.

Præterea. Omne quod movetur de loco ad locum, habet locum determinatum, & non est ubique. Sed Christus, secundum quod homo, movebatur de loco ad locum. Ergo non erat ubique.

Præterea. Esse ubique solius est Dei. Sed nullum tale convenit Christo, secundum quod homo. Ergo non est ubique secundum quod homo.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod humana natura Christi non est ubique, neque quando anima & corpus fuerunt divisa, neque quando sunt conjuncta; sed persona illa ratione sui, & ratione divinæ naturæ est ubique. Ad veritatem autem locutionis, ut supra dictum, (2) non exigitur quod prædicatum secundum se totum conveniat subjecto; sufficit autem quod conveniat ei ratione suppositi. Et ideo quia homo signat suppositum humanæ naturæ, & ipsam naturam humanam, inde est quod hæc est falsa: *Christus est homo ubique*: quia non convenit sibi ubique habere humanitatem. Adverbium autem *ubique* determinat esse hominem in prædicato positum ad id totum quod in homine importatur, & magis etiam quantum ad naturam, secundum quod termini in prædicato positi tenentur formaliter. Sed hæc est vera: *Iste homo est ubique*: quia esse ubique convenit personæ. Hæc autem, *Christus, secundum quod homo, est ubique*, potest esse vera, & falsa: secundum quod enim potest importare conditionem naturæ, sic est falsa; vel veritatem suppositi, & sic est vera.

Ad primum ergo dicendum, quod communicatio idiomatum fit secundum quod naturæ uniantur in persona, vel in supposito: & ideo oportet quod ista communicatio attendatur, secundum quod nomen significans utramque naturam, in subjecto ponitur, & non secundum quod ponitur in prædicato: non enim sequitur: *Factus est homo: ergo est factus Deus*: & similiter non sequitur: *Est ubique Deus: ergo est ubique homo*.

Ad secundum dicendum, quod ubicumque est Deus, hic homo est in illo loco; non est tamen ibi humana natura: & ideo non oportet quod ibi sit homo.

Ad tertium dicendum, quod Petrus non habet nisi humanam naturam: & ideo ubicumque ipse est, oportet quod sit illa natura. Sed Christus habet plures naturas: & ideo non oportet quod ubicumque est, ibi habeat utramque naturam; sicut non oportet quod ubicumque est totum, ibi sint omnes partes ejus; sed in uno loco secundum manum, & in alio secundum pedem.

Ad quartum dicendum, quod cum dicitur: *Filius Dei non est ubique homo*, locutio non verificatur secundum quod negatio absolute fertur ad hominem, sed secundum quod fertur ad hominem cum hoc quod est esse ubique; sed quando additur sibi per compositionem, negatio non fertur extra terminum illum: & ideo removet humanitatem absolute, & non respectu ejus quod dicitur ubique, vel alicubi: & propter hoc hæc est falsa: *Christus alicubi est non homo*; sed hæc est vera: *Non est ubique homo*.

Ad quintum dicendum, quod similiter est de hoc sicut de æterno: hæc enim est vera: *Iste homo fuit in III. Sent. Tom. III.*

(2) Al. deest non.

ab æterno; sed hæc est falsa: *Christus fuit ab æterno homo*, sicut & de ubique dictum est.

Ad sextum dicendum, quod persona non proprie dicitur composita ex naturis, ut supra dictum est; unde *totus* non fertur ad personam, secundum quod totum dicitur quod habet partes, sed secundum quod totum dicitur perfectum, cui nihil deest; & secundum hoc dicitur totus ubique, quia nihil deest sibi de sua personalitate, secundum quod est ubique: *totus* enim cum sit masculini generis, ad personam pertinet. Deest ei autem aliquid de his quæ ad humanam naturam pertinent, secundum quod est ubique: quia secundum humanam naturam non est ubique: & ideo dicitur, quod non est totum ubique: quia totum cum sit neutrius generis, ad naturam pertinet.

QUÆSTIO II.

Deinde quæritur de descensu Christi ad inferos: & circa hoc quærentur duo.

Primo. De descensu Christi ad inferos.

Secundo. De effectu quem ibi fecit.

ARTICULUS I.

Utrum Christus ad inferos descenderit.

III. P. quæst. LVII. art. 1. & 2.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod Christus ad infernum non debuit descendere. Sicut enim dicit Augustinus ad Dardanum, epist. LVII. nomen inferni in Scriptura semper in malo accipitur. Sed id quod semper in malo accipitur, Christo non competit. Ergo nec descendere ad infernum.

2. Præterea. Christus non descendit in mundum, nisi ut mundum liberaret. Sed per passionem non solum liberavit eos qui in mundo erant, sed etiam eos qui in inferno detinebantur, soluto pretio pro peccato, pro quo detinebantur. Ergo videtur quod ad infernum descendere non debuit.

3. Præterea. Descendere ad infernum importat pœnam damnationis pro peccato. Sed in Christo nullum peccatum fuit. Ergo nec aliqua damnatio sibi competit. Ergo ad infernum descendere non debuit.

Sed contra est quod dicitur in symbolo: *Descendit ad inferos*.

Præterea. Act. II. 24. *Quem Deus suscitavit solutis doloribus inferni*. Ergo videtur quod in inferno fuerit.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod descenderit usque ad infernum damnatorum. Ipse enim sua morte humanum genus non solum liberavit à peccato originali, sed etiam ab actuali. Sed infernum damnatorum est locus pœnalis respondens peccato actuali, sicut limbus patrum locus debitus pro peccato originali. Ergo videtur quod etiam in illum infernum descendere debuerit, sicut in limbum descendit.

2. Præterea. Christi ascensio respondet suo descensui, quia qui ascendit ipse est & qui descendit, Ephes. IV. Sed ipse ascendit super omnes caelos.

Gg